

Ár 2016, mánudaginn 4. janúar, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Unnur Erla Jónsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 54/2015**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefnd sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 11. ágúst 2015, með kvörtun sóknaraðila, dags. 10. júlí 2015. Með tölvupósti nefndarinnar, dags. 11. ágúst 2015, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dags. 27. ágúst 2015. Var bréfið sent sóknaraðila, með tölvupósti nefndarinnar, dags. 31. ágúst 2014, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir sóknaraðila bárust með tölvupósti, dags. 11. september 2015.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 6. nóvember 2015.

II.

Málsatvik.

Upphaf máls þessa má rekja rekja til láns sem A tók hjá varnaraðila árið 2006, en sóknaraðili gekkst í ábyrgð fyrir þeirri skuldbindingu. Umrædd lánveiting nam kr. 670.000. Vegna lánveitingarinnar útbjó varnaraðili fjárhagsyfirlit þar sem fram kom jákvæð greiðslugeta lántaka. Í yfirlitinu er tekið fram hverjar eru hreinar tekjur lántaka (árið 2004). Einnig eru þar upplýsingar um greiðslubyrði lána, annan fastan kostnað, framfærslukostnað og afgang, allt bæði fyrir og eftir lánveitingu. Þá er lýst breytingu á mánuði og á ári. Reitur fyrir heildartekjur heimilis ársins 2004 hefur verið fylltur út, en ekki koma fram upplýsingar um heildareignir eða heildarskuldir. Upplýsingar um afgang á mánuði, lánabyrði og heildartekjur hafa einnig verið fylltar út, en ekki upplýsingar um skuldastig og hreina eign. Á fjárhagsyfirlitinu kemur fram dagsetningin 22. febrúar 2006, og er það eina dagsetningin sem tiltekin er á yfirlitinu. Á yfirlitinu er ekki staðfesting á að skuldari hafi samþykkt það, né er það áritað af sóknaraðila.

Í kjölfarið gaf A út skuldabréf X, upphaflega að fjárhæð kr. 670.000. Samkvæmt skilmálum skuldabréfsins samþykkti sóknaraðili að gangast í sjálfskuldarábyrgð vegna lánsins og staðfesti það með undirritun sinni á skuldabréfið. Í tengslum við veitingu þessarar ábyrgðar undirritaði sóknaraðili einnig skjalið „*Til ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga X.*“

Síðar sama ár, þ.e. árið 2006, sótti A um nýtt lán hjá varnaraðila. Samkvæmt lánsúmsókn ætlaði hún að nýta lánið til að greiða upp skuldir, þ.m.t. lán nr. X. Í

kjölfarið gaf A út nýtt skuldabréf Y. Var það upphaflega að fjárhæð kr. 1.400.000 og gekkst sóknaraðili í ábyrgð fyrir láninu. Í tengslum við lántökuna var sóknaraðila aftur afhent sambærilegt skjal og hún hafði undirritað í tengslum við fyrri ábyrgðir. Með undirritun sinni lýsti sóknaraðili yfir vilja sínum til þess að greiðslugeta aðalskuldara yrði ekki metin sérstaklega. Í umræddu skjali var jafnframt sérstaklega vakin athygli á því að meira en helmingi lánsfjár yrði varið til greiðslu á skuldum greiðanda. Í samræmi við þá yfirlýsingu var lánsfjárhæðin nýtt til uppgreiðslu á skuldabréfi nr. X sem sóknaraðili var þegar í ábyrgð fyrir.

Í apríl 2008 óskaði A aftur eftir láni hjá varnaraðila til þess að greiða upp lán samkvæmt skuldabréfi Y. Sóknaraðili átti sem fyrr að vera í ábyrgð. Líkt og við fyrri lánveitingar var sóknaraðila kynnt sambærilegt skjal og áður, sem hún undirritaði. Þá lýsti sóknaraðili, með sama hætti og áður, yfir vilja sínum til þess að greiðslugeta aðalskuldara yrði ekki metin sérstaklega með. Í kjölfarið gaf A þann 2. apríl 2008 út skuldabréf Þ, upphaflega að fjárhæð kr. 1.750.000. Með undirritun sinni á skuldabréfið samþykkti sóknaraðili að gangast í sjálfskuldarábyrgð fyrir láninu. Lán það sem veitt var á grundvelli skuldabréfs Þ var nýtt til að greiða upp lán nr. Y eins og það skuldabréf ber með sér en á því er svohljóðandi áritun: „Greitt upp 14. apríl 2008 með láni Þ“. Mánaðarleg greiðslubyrði af síðastnefndu láni var lægri en af því sem upphaflega hafði verið tekið í júlí 2006.

Í skjali, dags. 2. apríl 2008, sem ber heitið „Til ábyrgðarmanna fjárskuldbindinga“ koma fram upplýsingar um þá fjárskuldbindingu sem ábyrgð eða veðheimild tekur til, ráðstöfun lánsfjár, upplýsingabækling, greiðslumat, niðurstöðu greiðslumats.

Í kafla II í skjalinu þar sem fjallað er um ráðstöfun lánsfjár hefur ekki verið hakað við neina valkosti. Þá kemur fram í kafla IV um greiðslumat að ábyrgðarmenn eru spurðir hvort þeir óski eftir því að greiðslugeta greiðanda verði metin. Sóknaraðili hakaði við nei og ritaði upphafsstaði sína því til staðfestingar við reitinn. Sóknaraðili hakaði ekki við reitinn „greiðslumat séð“ sem einnig er í þessum kafla. Í kafla V um niðurstöðu greiðslumats er ekkert hakað við um niðurstöðu greiðslumatsins, þ.e. hvort það bendi til þess að greiðandi geti efnt skuldbindingar sínar eða ekki.

Sóknaraðili óskaði eftir afriti af skuldabréfi og greiðslumati, vegna ábyrgðar sinnar á láni Þ, með tölvupósti, dags. 15. janúar 2015. Svar barst þann 11. febrúar 2015. Sóknaraðili sendi tölvupóst á varnaraðila þann 24. mars 2015 og óskaði eftir að sjálfskuldarábyrgðin yrði felld niður þar sem ljóst væri að ekki hefði verið gert greiðslumat. Svar barst frá varnaraðila þann 26. mars 2015 þar sem hafnað var ógildingu ábyrgðar sóknaraðila.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að sjálfskuldarábyrgð hennar til tryggingar skuldabréfi Þ, dags. 2. apríl 2008, útgefnu af A til varnaraðila verði felld úr gildi.

Sóknaraðili telur ljóst að varnaraðili hafi ekki staðið við skyldur sínar, samkvæmt samkomulagi sem Samtök banka og verðbréfafyrirtækja f.h. aðildarféлага sinna, Samband Íslenskra sparisjóða f.h. sparisjóða, Neytendasamtökin og viðskiptaráðherra hafi gert árið 2001 um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, þar sem ekki hafi farið fram á mat á greiðslugetu greiðanda sem ábyrgðarmanni hafi verið kynnt áður en hann tókst á hendur ábyrgðina.

Sóknaraðili byggir kröfu sína á lögum nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa (smnl) og fyrrnefndu samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum

einstaklinga. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins sé fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemi meira en kr. 1.000.000. Samkvæmt 3. mgr. 4.gr. samkomulagsins skuli tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gangist í ábyrgðina, enda liggi fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Umrætt skuldabréf hafi verið að fjárhæð kr. 1.750.000 og því hafi varnaraðila verið skylt að meta greiðslugetu skuldara samkvæmt 3. gr. framangreinds samkomulags. Í málinu liggi fyrir svokallað fjárhagsyfirlit frá árinu 2006. Á fjárhagsyfirlitinu séu teknar saman heildartekjur lántaka en hinsvegar séu óútfylltir reitir fyrir heildareignir og heildarskuldir. Sóknaraðili telur að fjárhagsyfirlitið geti á engan hátt uppfyllt þær kröfur sem gerðar séu til greiðslumats, enda sé það ein af forsendum þess að hægt sé að meta greiðslugetu að fyrir liggi upplýsingar um skuldastöðu skuldara, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 163/2005, þar sem meðal annars hafi verið fjallað um að fjármálastofnun hefði borið að upplýsa ábyrgðamann um skuldastöðu á tékkareikningi lántaka, sem hann hefði verið að gangast í sjálfskuldarábyrgð fyrir. Einnig bendir sóknaraðili á úrskurð nefndarinnar nr. 18/2011 þar sem um sambærilegt mál sé að ræða, þ.e. einstakling gegn sama fjármálafyrirtæki. Þar hafi verið fallist á með sóknaraðila að víkja til hliðar umræddri sjálfskuldarábyrgð og hafi varnaraðili borið hallann af því að greiðslugeta skuldara hafi ekki verið metinn fullnægjandi áður en sóknaraðili hafi gengist í ábyrgð.

Sóknaraðili byggir þannig á því að varnaraðili hafi ekki fylgt þeim meginreglum sem settar hafi verið ábyrgðarmönnum til verndar, með samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá 2001. Sóknaraðili hafi verið grandlaus um tilvist samkomulagsins og réttindi sín samkvæmt því. Þá hafi hann ekki heldur verið upplýstur um að sama samkomulag geri ráð fyrir að greiðslumat fari að meginstefnu til fram. Þvert á móti telur sóknaraðili ljóst af framsetningu varnaraðila á stöðluðum samningsskilmálum sínum að varnaraðili hafi leitað leiða til að komast hjá því að framkvæma greiðslumat. Sóknaraðili telur að varnaraðili hafi með þessari háttsemi ekki starfað í samræmi við eðlilega og heilbrigða viðskiptahætti eins og honum hafi borið.

Ofangreitt hafi leitt til þess að sóknaraðili hafi undirritað umrætt skjal án þess að hafa þær upplýsingar og vitneskju sem hann hafi mátt búast við að fá. Þá verði að líta til þess aðstöðumunar sem sé á málsaðilum. Sóknaraðili sé einstaklingur og hafi enga sérþekkingu um fjármálagerninga. Varnaraðili sé hinsvegar eitt af elstu fjármálafyrirtækjum landsins með mikla lögfræði- og sérþekkingu. Af ofangreindu telur sóknaraðili ósanngjarnt af hálfu varnaraðila að bera samninginn fyrir sig, sbr. 36 gr. smnl.

Sóknaraðili ítrekar að ekki hafi verið gert neitt greiðslumat af hálfu F heldur eingöngu svokallað fjárhagsyfirlit. Á fjárhagsyfirlitinu hafi komið fram að því hafi verið breytt 22. febrúar 2006 og sé það eina dagsetning sem tiltekin sé á yfirlitinu. Á yfirlitinu sé ekki staðfesting á að skuldari hafi samþykkt það, né sé það áritað af sóknaraðila. Á fjárhagsyfirlitinu komi fram heildartekjur fyrir árið 2004 en fyrsta lán hafi verið tekið árið 2006 og síðan 2008. Ekkert hafi komið fram um heildarskuldir skuldara. Því sé ómögulegt að sjá hvort skuldari hafi verið fær um að greiða af skuldbindingum sínum.

Þá hafnar sóknaraðili því sem fram kemur í athugasemdum varnaraðila að úrskurður úrskurðarnefndar nr. 18/2011 hafi takmarkað fordæmisgildi. Úrskurðurinn taki á sambærilegu máli, þ.e. sama fjármálafyrirtæki gegn einstaklingi, þar sem ekkert greiðslumat hafi farið fram, heldur hafi eingöngu verið lagt fram fjárhagsyfirlit og ómögulegt að sjá hvort skuldari hafi verið greiðslufær.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili gerir þá kröfu að úrskurðarnefnd hafni kröfum sóknaraðila.

Almennt

Varnaraðili telur í upphafi rétt að taka fram að Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá 1. nóvember 2001 hafi hvorki lagagildi né feli það í sér ófrávíkjanlegar formreglur sem sjálfkrafa hafi þær afleiðingar að ógilda beri ábyrgðaryfirlýsingu hafi samkomulaginu ekki verið fylgt til hlítar. Það sé afstaða varnaraðila að meta þurfi allar aðstæður við lánveitingu, samning aðila og önnur atriði sem varpað geti ljósi á hvort ógilda beri ábyrgðaryfirlýsingu og þá í samræmi við 36. gr. smnl. Í því samhengi vísar varnaraðili til niðurstöðu Hæstaréttar í málum nr. 116/2010, nr. 213/2012, nr. 322/2013 og nr. 749/2013 sbr. einnig úrskurð úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 10/2011. Skilyrðum ákvæðisins sé bersýnilega ekki fullnægt í þessu máli, ekki hvað síst í ljósi þeirra fjárhagslegu hagsmuna sem sóknaraðili hafi haft af síðari lánveitingum. Þá hafi sóknaraðili ekki gert neinn reka að því að renna stoðum undir staðhæfingu um ósanngirni heldur látið staðar numið við að vísa til meintra brota á ábyrgðarsamkomulaginu.

Jákvæð greiðslugeta og afstaða sóknaraðila til þess að greiðslumat væri óþarft

Varnaraðili bendir á að greiðslumat hafi verið unnið á skuldara árið 2006 sem hafi verið í gildi þegar skuldabréf X og Y voru útgefin. Það mat hafi staðfest að útgefandi skuldabréfanna, A, væri fær um að greiða af skuldbindingum sínum. Niðurstaða greiðslumatsins virðist þó ekki hafa verið ákvörðunarástæða af hálfu sóknaraðila enda hafi hún hafnað því sérstaklega að greiðslumat yrði framkvæmt. Í því samhengi vísar varnaraðili til niðurstöðu Hæstaréttar í máli nr. 116/2010 þar sem sem ábyrgðarmaður krafðist ógildingar ábyrgðar. Í dómi Hæstaréttar sagði m.a. að þrátt fyrir að sérstakt mat á greiðslugetu skuldara lánsins hefði ekki farið fram, samkvæmt ábyrgðarsamkomulagi, leiddi það ekki til ógildingar ábyrgðarinnar enda hefði mátt ráða af orðalagi yfirlýsingar ábyrgðarmanns að hann hefði tekið á sig ábyrgð þótt skuldarinn hefði ekki staðist greiðslumat.

Varnaraðili bendir jafnframt á að þegar greiðslumatið hafi verið framkvæmt hafi engar reglur verið í gildi um umfang eða tilhögun greiðslumats. Af framkvæmd dómstóla megi þó ráða að það hafi mátt gera lágmarkskröfur til fjármálafyrirtækja. Miðað við eðli og tilgang greiðslumata og með hliðsjón af fyrrgreindri framkvæmd dómstóla má ætla að þær skyldur sem hvíldu á fjármálafyrirtækinu í þessu samhengi hafi fyrst og fremst falist í að staðreyna stærstu þættina í útreikningi greiðslugetu. Ef laun og útgjöld hafi verið áætluð með forsvaranlegum hætti, þó með nokkrum heimilum skekkjumörkum, hafi greiðslumatið verið fullnægjandi. Í því samhengi bendir varnaraðili á að í máli Hrd. nr. 575/2012 hafi leigukostnaður verið ranglega tilgreindur í greiðslumati. Það hafi þó ekki verið talið réttlæta beitingu 36. gr. smnl.

Í dag gildi strangari reglur um tilhögun greiðslumata en þeim verði auðvitað ekki beitt afturvirkkt. Þá sé rétt að áréttta að greiðslumat geti aldrei sagt til um framtíðar greiðslugetu og geti því vanskil á skuldbindingunum í dag ekki falið í sér réttlætingu niðurfellingar ábyrgðanna. Þá veki það athygli að í kvörtun sóknaraðila hafi hvorki verið á því byggt að niðurstaða greiðslumatsins hafi verið röng eða að slík niðurstaða hefði verði ákvörðunarástæða fyrir sóknaraðila. Kvörtunin lúti alfarið að því að fella eigi skuldbindingu sóknaraðila úr gildi fyrir þær sakir einar að formskilyrðum hafi hugsanlega ekki verið fylgt í einu og öllu.

Skilyrðum 36. gr. smnl. ekki fullnægt

Varnaraðili bendir á að samkvæmt 36. gr. smnl. megi víkja samningi til hliðar í heild eða að hluta eða breyta ef það yrði talið ósanngjarnt eða andstætt góðri viðskiptavenju að bera hann fyrir sig. Við sanngirnismatið skuli líta til efnis samnings, stöðu samningsaðila, atvika við samningsgerðina og atvika sem síðar komu til, sbr. 2. mgr. fyrrnefndrar greinar.

Varnaraðili telur að af ákvæðinu sé ljóst að jafnvel, ef svo ólíklega fari að F verði talinn hafa brotið í bága við ábyrgðarsamkomulagið, verði heildarmat að leiða í ljós ósanngirni. Við slíkt mat verði að taka tillit til þess að bróðurparturinn af hinu umþrætta láni, sem sóknaraðili hafi gengist í ábyrgð fyrir, hafi gengið til greiðslu eldri skulda lántaka, sem sóknaraðila hafi verið sjálfskuldarábyrgðaraðili að. Þannig verði ekki talið að samningur um sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila á láninu sé ósanngjarn að því marki sem lánið hafi gengið til greiðslu skulda sem sóknaraðili hafi þegar verið í ábyrgð fyrir. Geti þar engu skipt hvort sóknaraðila hafi verið kunnugt um þá ráðstöfun eða ekki enda hafi hagur hennar af ráðstöfuninni verið óháður því.

Varnaraðili vísar jafnframt til þess að skjöl málsins beri greinilega með sér að síðari lán hafi verið nýtt til uppgreiðslu fyrri lána sem sóknaraðili hafi verið í ábyrgð fyrir. Af þessu leiði að jafnvel þótt öllum þeim sjónarmiðum og málsástæðum sem F hafi teft fram hér að framan verði hafnað sé á grundvelli 36. gr. smnl. ekki hægt að víkja ábyrgð sóknaraðila til hliðar nema að því leyti sem ábyrgðin sé umfram kr. 1.400.000. Hafi þessi beiting 36. gr. smnl. í sambærilegum málum verið staðfest ítrekað í dómaframkvæmd, sbr. t.d. dóma Hæstaréttar 1. nóvember 2012 í máli nr. 169/2012 og 28. nóvember 2013 í máli nr. 376/2013.

Að teknu tilliti til framangreinds og atvika þessa máls telur varnaraðili því ljóst að niðurstaða Hæstaréttar í máli nr. 163/2005 og úrskurður úrskurðarnefndar í máli nr. 18/2011, sem sóknaraðili vísi til hafi afar takmarkað fordæmisgildi í máli þessu enda hafi lánunum í þeim málum ekki verið ráðstafað til uppgreiðslu lána sem ábyrgðarmenn hafi þegar verið í ábyrgð fyrir.

Að lokum telur varnaraðili að krafa sóknaraðila um ógildingu sé fallin niður vegna tómlætis af hennar hálfu. Sóknaraðili hafi undirritað hið umþrætta bréf í apríl 2008 og hafi fyrst gert athugasemd við ábyrgð sína í lok mars 2015 eða tæplega sjö árum eftir að hún hafi samþykkt hana. Sóknaraðili hafi með athöfnum sínum sýnt fram á að hún liti svo á að hún væri bundin við samþykki sitt og að ábyrgðin væri gild. Sjáist það á því að hún hafi ítrekað undirritað skilmálabreytingar á láninu og fengið tilkynningar vegna ábyrgðarinnar. Sóknaraðili hafi þó aldrei mótmælt né gert athugasemdir við að fá þessi bréf.

Með vísan til þess sem að framan er rakið telur varnaraðili liggja ljóst fyrir að skilyrðum 36. gr. smnl. hafi ekki verið fullnægt í máli þessu og að varnaraðili hafi í öllum meginatriðum farið að ákvæðum samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga og að meintir annamarkar sem nefndir hafi verið í kvörtuninni eigi ekki að leiða til ógildingar framangreindrar ábyrgðaryfirlýsingar.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að ógildingu sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila til tryggingar skuldabréfi B, útgefnu af A til varnaraðila, dags. 2. apríl 2008.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga er undirritað af Samtökum íslenskra sparisjóða f.h. aðildarféлага sinna 1. nóvember 2001 og var varnaraðili eitt þessara aðildarféлага. Bar varnaraðila því að fullnægja þeim skyldum

sem á honum hvíldu samkvæmt samkomulaginu þegar leitað var eftir ábyrgðarmönnum til tryggingar umræddu skuldabréfi, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 169/2012.

Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en 1.000.000 kr.

Í 4. gr. samkomulagsins er fjallað um upplýsingagjöf til ábyrgðarmanns áður en til skuldaábyrgðar er stofnað. Ákvæðið felur í sér að greiðslumat skuli gert á greiðanda og að ábyrgðarmanni gefist færi á að kynna sér matið. Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sé niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggi fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Ef niðurstaða greiðslumats bendir til að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður skal hann staðfesta það skriflega.

Sóknaraðili styður kröfu sína um að sjálfskuldarábyrgðin verði felld úr gildi við 36. gr. smnl. Sóknaraðili byggir á því að ekki hafi verið gert neitt greiðslumat af hálfu varnaraðila heldur eingöngu svokallað fjárhagsyfirlit. Þá sé ekki sýnt að yfirlitið hafi verið kynnt sóknaraðila.

Á árunum 2006-2008 gaf umræddur skuldari þrisvar sinnum út skuldabréf til varnaraðila með ábyrgð sóknaraðila. Voru þau að jafnaði veitt til að greiða upp eldri skuldbindingar lántaka sem sóknaraðili var einnig í ábyrgð fyrir.

Sóknaraðili gat með réttu undanþegið varnaraðila þeirri skyldu sinni að greiðslumeta lántaka vegna láns X, upphaflega að fjárhæð kr. 670.000, þar sem fjárhæð þess var undir fyrrnefndu 1.000.000 króna marki. Fæst ekki betur séð en að ábyrgð sóknaraðila á því láni hafi frá öndverðu verið fullgild.

Við síðari lántökur skuldarans með skuldabréfum Y og Þ var varnaraðili hins vegar skylt að framkvæma greiðslumat á skuldarinum samkvæmt ofangreindum ákvæðum og kynna niðurstöður þess fyrir sóknaraðila. Í málinu liggur fyrir svokallað fjárhagsyfirlit dag. 22.2.2006 sem gefið var út við útgáfu á skuldabréfið X árið 2006. Varnaraðili telur fjárhagsyfirlitið vera fullnægjandi greiðslumat fyrir allar þrjár lántökur skuldara hjá varnaraðila. Ekki verður fallist á það með varnaraðila að fjárhagsyfirlitið uppfylli þær kröfur sem gerðar eru til greiðslumats fyrir umræddum lánveitingum. Í umræddu yfirliti virðist tekið mið af heildartekjum skuldara árið 2004, eða tveimur árum áður en hið fyrsta lán var veitt. Þá virðist hvorki tekið tillit til heildareigna né heildarskulda skuldara við gerð greiðslumatsins. Verður því ekki talið að varnaraðili hafi á fullnægjandi hátt metið greiðslustöðu skuldara áður en sóknaraðili gekkst í ábyrgð fyrir lánum Y og síðar Þ, enda er það ein af forsendum þess að hægt sé að meta greiðslugetu að fyrir liggi upplýsingar um skuldastöðu skuldara, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 163/2005.

Það verður hvorki séð að skuldari hafi samþykkt umrætt „greiðslumat“ né að fyrir liggi staðfesting þess efnis að ábyrgðarmaður hafi getað kynnt sér niðurstöðu þess áður en hún gekkst í ábyrgðina og er því ekki fullnægt skilyrðum 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Verður varnaraðili að bera hallann af því að greiðslugeta skuldara var ekki metin á fullnægjandi hátt áður en sóknaraðili gekkst í umræddar ábyrgðir. Þegar litið er til þess hvernig varnaraðili sniðgekk með öllu skuldbindingar sínar gagnvart sóknaraðila á grundvelli þess samkomulags sem hann var aðili að, verður að telja að uppfyllt séu skilyrði 36. gr. smnl. til að ósanngjarnt teljist af varnaraðila að bera þessar skuldbindingar hennar fyrir sig, að

Því marki sem andvirði lánanna var ekki varið til að greiða upp eldri, gilda skuldbindingu sóknaraðila.

Ekki hefur komið fram hvenær sóknaraðila hafi fyrst orðið ljóst að með réttu hefði átt að kynna henni greiðslumat á skuldanum með tryggilegum hætti og að þetta kynni að hafa áhrif á greiðsluskyldu hennar. Því verður ekki fallist á að sóknaraðili hafi sýnt af sér tómlæti sem leiði til þess að ábyrgðaryfirlýsing hennar verði látin standa.

Verður því fallist á það með sóknaraðila að víkja beri til hliðar umræddri sjálfskuldarábyrgð að því marki sem í úrskurðarorði greinir.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila, M, til tryggingar skuldabréfi Þ, dags. 2. apríl 2008, útgefnu af A til varnaraðila, F, er ógild að því marki sem staða skuldabréfsins er umfram framreiknaða stöðu skuldabréfs X.

Reykjavík, 4. janúar 2016.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson
Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Jóhann Tómas Sigurðsson
Unnur Erla Jónsdóttir